

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN KWALITEITSONDERZOEK

De Esmarke

Plaats : Enschede
BRIN nummer : 26AJ|C1
Onderzoeksnummer : 279037
Datum onderzoek : 9 oktober 2014
Datum vaststelling : 3 december 2014

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
2	BEVINDINGEN	7
3	TOEZICHTARRANGEMENT	15

1 INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 9 oktober 2014 een onderzoek uitgevoerd op basisschool De Esmarke naar aspecten van de kwaliteit van het onderwijs en de naleving van wet- en regelgeving. De aanleiding voor dit onderzoek was het volgende.

Op 9 oktober 2014 bezocht de inspectie basisschool De Esmarke voor een onderzoek ten behoeve van het Onderwijsverslag 2013-2014, tevens een vierjaarlijks bezoek. De inspectie constateerde tijdens dit bezoek zoveel risico's voor de kwaliteit van het onderwijs dat besloten is het onderzoek om te zetten in een kwaliteitsonderzoek. Dit besluit is met het bestuur en de directie besproken.

Conform de uitgangspunten van het programmatisch handhaven onderzoekt de inspectie tevens standaard of wordt voldaan aan bepaalde wettelijke voorschriften.

Onderzoeksopzet

Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- Een controle van de aanwezigheid van de schoolgids en het schoolplan bij de inspectie.
- Een toets op de aanwezigheid van informatie over enkele wettelijke verplichte onderdelen in de schoolgids en het schoolplan.
- Een controle op de onderwijstijd die de school heeft gepland.
- Onderzoek en analyse van jaardocumenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn.
- Analyse van documenten die betrekking hebben op zelfevaluatie-activiteiten van de school die de school voorafgaand aan het schoolbezoek heeft toegestuurd, te weten: de kwaliteitskaart, het jaarverslag 2013-2014 en het verbeterplan 2014-2015 . Ook een aanvullende vragenlijst is bij de analyse betrokken.
- Schoolbezoek, waarbij in een aantal groepen de onderwijspraktijk is geobserveerd door het bijwonen van lessen Nederlandse taal en rekenen en wiskunde. Deze lesbezoeken vonden plaats in 8 groepen, verdeeld over de onderbouw, middenbouw en bovenbouw.
- Gesprekken met de directie en de intern begeleiders over de kwaliteit van de indicatoren.
- Een gesprek met de leraren waarbij een lesbezoek plaatsvond.
- Een eindgesprek met de directie en een vertegenwoordiging van het bestuur, na afloop van het schoolbezoek.

Tijdens het onderzoek beoordeelde de inspectie indicatoren van de volgende aspecten: opbrengsten, leerstofaanbod, onderwijstijd, schoolklimaat, didactisch handelen, afstemming, zorg en begeleiding en kwaliteitszorg.

Toezichtkader

De inspectie heeft zich bij haar onderzoek onder andere gebaseerd op het Toezichtkader po/vo 2012 en de notitie Analyse en waarderingen van opbrengsten primair onderwijs. Beide documenten zijn te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het onderzoek naar de onderwijskwaliteit en de wettelijke vereisten. Dit wordt gevolgd door een beschouwing waarin het oordeel van de inspectie wordt toegelicht en waar mogelijk de schoolontwikkeling in samenhang wordt beschreven. Hoofdstuk 3 geeft het toezichtarrangement weer.

2 BEVINDINGEN

2.1 **Kwaliteits- en nalevingsprofiel**

In onderstaande tabellen vermeldt de inspectie welke indicatoren in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader primair onderwijs 2012. Indicatoren die bij een kwaliteitsonderzoek de doorslag geven of een school (zeer) zwak is, de zogeheten normindicatoren, zijn gemarkeerd met een asterisk. Voor een overzicht van alle normindicatoren zie het Toezichtkader po/vo 2012 op www.onderwijsinspectie.nl. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten)

In verband met het programmatisch handhaven heeft de inspectie daarnaast enkele controles uitgevoerd op bepaalde wettelijke voorschriften. Of de school wel of niet voldoet aan deze wettelijke vereisten wordt tot uitdrukking gebracht met de score 'ja' of 'nee'.

Opbrengsten		1	2	3	4	5
1.1*	De resultaten van de leerlingen aan het eind van de basisschool liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.			•		
1.2	De resultaten van de leerlingen voor Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde tijdens de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.		•			
1.5	De sociale competenties van de leerlingen liggen op een niveau dat mag worden verwacht.			•		

Leerstofaanbod		1	2	3	4
2.1*	Bij de aangeboden leerinhouden voor Nederlandse taal en rekenen en wiskunde betreft de school alle kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			•	
2.2*	De leerinhouden voor Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde worden aan voldoende leerlingen aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8.			•	
2.3	De leerinhouden in de verschillende leerjaren sluiten op elkaar aan.			•	
2.4*	De school met een substantieel aantal leerlingen met een leerlinggewicht biedt bij Nederlandse taal leerinhouden aan die passen bij de onderwijsbehoeften van leerlingen met een taalachterstand.			•	
2.5	De school heeft een specifiek aanbod om sociale competenties te ontwikkelen.			•	
2.6	De school heeft een aanbod gericht op bevordering van actief burgerschap en sociale integratie met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit in de samenleving.			•	

Tijd		1	2	3	4
3.1	De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.			•	

Schoolklimaat		1	2	3	4
4.4	De school heeft inzicht in de veiligheidsbeleving van leerlingen en personeel en in de incidenten die zich op het gebied van sociale veiligheid op de school voordoen.			•	
4.5	De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen van incidenten in en om de school.			•	
4.6	De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op de afhandeling van incidenten in en om de school.			•	

Schoolklimaat		1	2	3	4
4.7	Het personeel van de school zorgt ervoor dat de leerlingen op een respectvolle manier met elkaar en anderen omgaan.			•	

Didactisch handelen		1	2	3	4
5.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.		•		
5.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.		•		
5.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.			•	
5.4	De leraren zorgen voor structuur in de onderwijsactiviteiten.			•	
5.6	De leraren geven expliciet onderwijs in strategieën voor denken en leren.		•		
5.7	De leraren geven de leerlingen feedback op hun leer- en ontwikkelingsproces.		•		
5.9	De leraren passen verschillende werkvormen toe.		•		

Afstemming		1	2	3	4
6.1	De leraren stemmen de aangeboden leerinhouden af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	
6.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		•		
6.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	
6.4	De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	

Begeleiding		1	2	3	4
7.1*	De school gebruikt een samenhangend systeem van genormeerde instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.		•		
7.2	De leraren volgen en analyseren systematisch de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen.		•		

Zorg		1	2	3	4
8.1	De school signaleert vroegtijdig welke leerlingen zorg nodig hebben.		•		
8.2	Op basis van een analyse van de verzamelde gegevens bepaalt de school de aard van de zorg voor de zorgleerlingen.		•		
8.3*	De school voert de zorg planmatig uit.		•		
8.4	De school evalueert regelmatig de effecten van de zorg.		•		

Kwaliteitszorg		1	2	3	4
9.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.			•	
9.2	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen.		•		
9.3	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.		•		
9.4	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			•	
9.5	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.		•		
9.6	De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.			•	
9.7	De school draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs gericht op bevordering van actief burgerschap en sociale integratie, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit van de samenleving.			•	

Wet- en regelgeving		Ja	Nee
NT1A	De inspectie is in het bezit gesteld van de geldende schoolgids (art. 16, lid 2 en 3, WPO).	•	
NT1B	In de schoolgids is informatie opgenomen over standaard gecontroleerde onderdelen (art. 13 WPO).	•	
NT2A	De inspectie is in het bezit gesteld van het geldende schoolplan (art. 16, lid 1 en 3, WPO).	•	
NT2B	In het schoolplan is informatie opgenomen over een of meer standaard gecontroleerde onderdelen (art. 12 WPO).	•	
NT4A	Er is voldoende onderwijstijd geprogrammeerd om te kunnen voldoen aan de daarvoor gestelde minima (art. 8, lid 7 onder b, WPO).	•	
NT4B	Er is maximaal zevenmaal een onvolledige schoolweek geprogrammeerd voor de groepen 3 t/m 8 (artikel 8, lid 7 onder b, WPO).	•	

2.2 Beschouwing

Algemeen beeld

De inspectie beoordeelt de kwaliteit van het onderwijs op basisschool De Esmarke als zwak. De opbrengsten van de toetsen tijdens de schoolperiode zijn van onvoldoende kwaliteit. Naast de tussentijdse opbrengsten zijn vier normindicatoren onvoldoende, namelijk de duidelijke uitleg, de taakgerichte werksfeer, het systematisch volgen van de leerlingen en de planmatige zorg. Daarnaast constateert de inspectie belangrijke tekortkomingen in de afstemming, het analyseren van de vorderingen van de leerlingen, de extra zorg voor leerlingen die dat nodig hebben en de kwaliteitszorg.

Basisschool De Esmarke maakt deel uit van de Stichting Consent, het bevoegd gezag van 33 openbare scholen in Enschede en omgeving. Uit gesprekken met de directie en het team blijkt dat in de afgelopen jaren volop is deelgenomen aan Consentbrede taal/lees- en rekenverbetertrajecten. Het valt op dat de school vooral bezig lijkt met de vernieuwing van aanbod en klassenmanagement (zoals invoering van nieuwe methoden, groepsplannen), terwijl een gezamenlijke visie en gedragen cultuurverandering, nodig om veranderprocessteambreed succesvol te implementeren, onderbelicht blijven.

Tekortkomingen in een schoolbrede implementatie en borging van gewenste ontwikkelingen hebben volgens de directie bijgedragen aan de verslechterende eind- en tussenopbrengsten.

Hieronder volgt een toelichting op de oordelen.

Toelichting

Opbrengsten

De school verantwoordt zich over haar eindopbrengsten met een landelijk genormeerde toets. De resultaten van 2014 en 2013 liggen onder het niveau dat verwacht mag worden op grond van kenmerken van de leerlingenpopulatie. De resultaten van 2012 zijn van voldoende niveau. De eindopbrengsten worden hiermee als voldoende beoordeeld.

Omdat de eindopbrengsten een dalende tendens hebben, is ook gekeken naar de meest recente resultaten van de toetsen begrijpend lezen en rekenen-wiskunde van de huidige groep 8. De resultaten van begrijpend lezen liggen onder de gehanteerde ondergrens, de resultaten van rekenen-wiskunde liggen hierboven. Dit is een zorgelijke indicatie voor de eindopbrengsten van 2015.

De resultaten gedurende de schoolperiode zijn onvoldoende (1.2). De inspectie beoordeelt hiervoor de meest recente resultaten van technisch lezen in de groepen 3 en 4, rekenen-wiskunde in de groepen 4 en 6 en begrijpend lezen in groep 6. Alleen technisch lezen in groep 3 ligt boven de ondergrens die hiervoor gehanteerd wordt, de andere vier toetsresultaten liggen hier onder.

De school gebruikt een genormeed instrument voor het volgen van de sociale competenties. Op basis van de opbrengsten van de laatste drie jaren beoordeelt de inspectie de sociale competenties van de leerlingen aan het einde van de schoolperiode als voldoende.

Leerinhoud, onderwijstijd en schoolklimaat

Binnen deze aspecten dragen alle beoordeelde indicatoren in voldoende mate bij aan de kwaliteit van het onderwijs. Het leerstofaanbod voldoet aan de kerndoelen. Ook sluit het aanbod in de verschillende leerjaren in voldoende mate op elkaar aan. Het team voert momenteel een nieuw programma in voor de ontwikkeling van de sociale competenties, waarbij tevens volop aandacht is voor gedrag om pesten te voorkomen.

De onderwijstijd is evenwichtig verdeeld over de vakgebieden en de geplande onderwijstijd wordt besteed aan geplande doelen en activiteiten.

De school beschikt over een pestprotocol en een klachtenregeling ten behoeve van de sociale veiligheid. Het team werkt met regels en afspraken om incidenten te voorkomen en af te handelen. Daarnaast onderzoekt de school regelmatig of leerlingen en leraren zich veilig voelen. Tijdens de lesbezoeken is gezien dat de leraren de leerlingen respectvol behandelen en dat ook vragen van de leerlingen in de wijze waarop ze met elkaar omgaan.

Didactisch handelen en afstemming op verschillen tussen leerlingen

De inspectie beoordeelt het didactisch handelen aan de hand van drie indicatoren. Twee daarvan, namelijk het geven van een duidelijke uitleg en het realiseren van een taakgerichte werksfeer, dragen in onvoldoende mate bij aan de kwaliteit van het onderwijs. De inspectie is kritisch over de duidelijke uitleg. Hoewel er ook goede voorbeelden zijn gezien, voldoet in veel lessen de uitleg niet aan criteria van effectief instructiegedrag. Er was nauwelijks sprake van doelmatig en interactief handelen. De leerlingen werden te weinig betrokken bij de inhoud van de les, waardoor de lesstof al snel niet meer aansprekend was. Van onvoldoende niveau is ook de taakgerichte werksfeer die de leraren weten te realiseren. Veel leraren weten nog te weinig een actieve leerhouding te creëren waarin effectief gewerkt wordt en waarbij interactie en feedback op het aanpakgedrag centraal staan.

De leraren beschrijven de afstemming op de verschillen in aanbod, instructiebehoefte, leertijd en verwerkingsopdrachten van de leerlingen in groepsplannen. Van afstemming van de instructie op de verschillen tussen de leerlingen is daarbij nog te weinig sprake. De leraren organiseren wel drie instructieniveaus, maar in veel geobserveerde lessen is de instructie overwegend klassikaal en hebben de waargenomen verlengde instructies het karakter van begeleid inoefenen.

Zorg en begeleiding

Alle indicatoren binnen de zorg en begeleiding dragen in onvoldoende mate bij aan de kwaliteit van het onderwijs. Hier ligt een relatie met de oordelen zoals de inspectie die geeft over de kwaliteitszorg in de school op het gebied van de borging. Schoolbrede afspraken over de uitvoering, de planning, de controle en de evaluatie van de zorg zijn in onvoldoende mate in de dagelijkse praktijk doorgevoerd. Dit geldt voor de zorgstructuur als schoolbreed proces, maar ook voor de zorg die de individuele leerlingen in de groepen nodig hebben.

De school volgt haar leerlingen met toetsgegevens uit de methode-gebonden en methode- onafhankelijke toetsen. In de kleutergroepen wordt het gestandaardiseerde observatie instrument om de ontwikkeling van de kleuters te volgen echter onvolledig gebruikt. Daarnaast is schoolbreed te weinig gezien dat een analyse van de leerresultaten leidt tot beredeneerde keuzes voor afstemming op de onderwijsbehoeften van groepen leerlingen of individuele leerlingen.

Vanwege het ontbreken van een volledig beeld van de ontwikkeling bij de kleuters is het bijna niet mogelijk om een vroegtijdige signalering uit te voeren voor die leerlingen die extra zorg nodig hebben. Ook criteria, waarmee de vroegtijdige signalering kan worden uitgevoerd, zijn door de school niet vastgelegd.

Een planmatige uitvoering van de zorg kenmerkt zich vervolgens door het stellen van nadere analyses en meetbare doelen die sturend zijn voor het proces. In de groepen is gezien dat de uitkomsten van de toetsen met name leidend zijn bij het opstellen van de groepsplannen waarin de leraren hun aanpak beschrijven. De kern van de hulpvraag van groepjes leerlingen of individuele leerlingen wordt hierdoor onvoldoende in beeld gebracht. Ook kan de school onvoldoende aantonen dat er consequent gewerkt wordt aan de uitvoering van de zorg. Procesaantekeningen zijn nauwelijks aangetroffen in de groepsregistraties. In deze lijn ligt ook de onderbouwing voor het oordeel voor de evaluatie van de extra zorg. De school gaat niet aantoonbaar na wat de effecten zijn van de geboden extra hulp. De informatie die met een dergelijke evaluatie opgehaald moet worden dient tot een beredeneerde keuze voor het vervolgtraject te leiden.

Kwaliteitszorg

Op basisschool De Esmarke is de kwaliteitszorg voor vier indicatoren van voldoende kwaliteit, voor drie indicatoren geldt dit niet.

De school heeft voldoende zicht op de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie en verbindt hieraan consequenties voor haar onderwijs. Ook de schoolresultaten worden met het team besproken. Hierbij is de inspectie kritisch over de conclusies die het team uit deze evaluaties trekt. Er is nog geen sprake van kwalitatieve trendanalyses op groeps- en schoolniveau. Een evaluatie van de meer procesgerichte aspecten van het onderwijsleerproces is eveneens van onvoldoende niveau. De kwaliteitskaart waarmee de school werkt is voornamelijk gericht op opbrengsten en in veel mindere mate op de onderwijsprocessen. Het kwaliteitshandboek kent veel protocollen. In het verbeterplan 2014-2015 is zichtbaar dat de analyse van de schoolprocessen gaan over opbrengsten en organisatie en in onvoldoende mate over de onderliggende procesfactoren.

De wijze waarop de school in het afgelopen jaar op een planmatige wijze heeft gewerkt aan de invoering van een vernieuwd aanbod voor de sociale competenties heeft een integraal karakter; vanuit een gezamenlijke visie en een brede taakverdeling werkt het team intensief samen (ook met de ouders) aan deze kwaliteitsverbetering en gaan opbrengsten en onderliggende processen samen. Dit is de reden dat het planmatig werken als voldoende is beoordeeld, waarbij opgemerkt moet worden dat het planmatig werken in voorgaande verbeterplannen punt van zorg is geweest. Als de school deze aanpak weet te verbreden en het evalueren van onderliggende processen tot de schoolcultuur gaat behoren, zal de school op een effectieve wijze aan haar schoolontwikkeling kunnen werken. Hierbij zal de borging een belangrijke rol moeten spelen, waarbij het toezien op het nakomen van gemaakte afspraken een essentieel ontwikkelpunt is voor de school. Binnen veel verbeteractiviteiten van de school in de afgelopen jaren is in onvoldoende mate vastgelegd hoe de kwaliteit zich ontwikkelt en behouden wordt.

De school legt in voldoende mate verantwoording af aan de ouders en het bevoegd gezag over de ingezette ontwikkelingen en de behaalde resultaten. Ook is de school volop bezig om in de bovenbouw structureel gesprekken met ouders en leerlingen te organiseren over de individuele ontwikkeling van hun kind. De directie ziet hierin tevens een goede kans om te groeien in het professionele handelen van alle betrokkenen op de school. Tenslotte stelt de inspectie vast dat de school in voldoende mate zorg draagt voor de kwaliteit van het aanbod dat is gericht op actief burgerschap en sociale integratie.

3 TOEZICHTARRANGEMENT

Kwaliteit

De kwaliteit van het onderwijs vertoont belangrijke tekortkomingen en is als zwak beoordeeld. Om deze reden kent de Inspectie van het Onderwijs aan basisschool De Esmarke een aangepast arrangement zwak toe. De school valt onder intensief toezicht. Met het bestuur is afgesproken dat de onderwijskwaliteit in oktober 2015 weer van voldoende kwaliteit is. De inspectie voert in het vierde kwartaal van 2015 een afsluitend onderzoek naar de kwaliteitsverbetering (okv) uit om na te gaan of de tekortkomingen zijn opgeheven.

Naleving

De inspectie concludeert tevens dat er geen tekortkomingen zijn in de naleving van de wettelijke voorschriften die zijn gecontroleerd.